

Hilversum: redeloos, radeloos, reddeloos

Vergeet hoe het 80 jaar geleden begon en haal bezem door publieke omroep

De acties van programmamakers hebben opnieuw laten zien dat voor de meesten in Hilversum niet het kijkersbelang en de publieke dienstverlening via radio en televisie centraal staan, maar 'het bestel', vindt Ed van Westerloo.

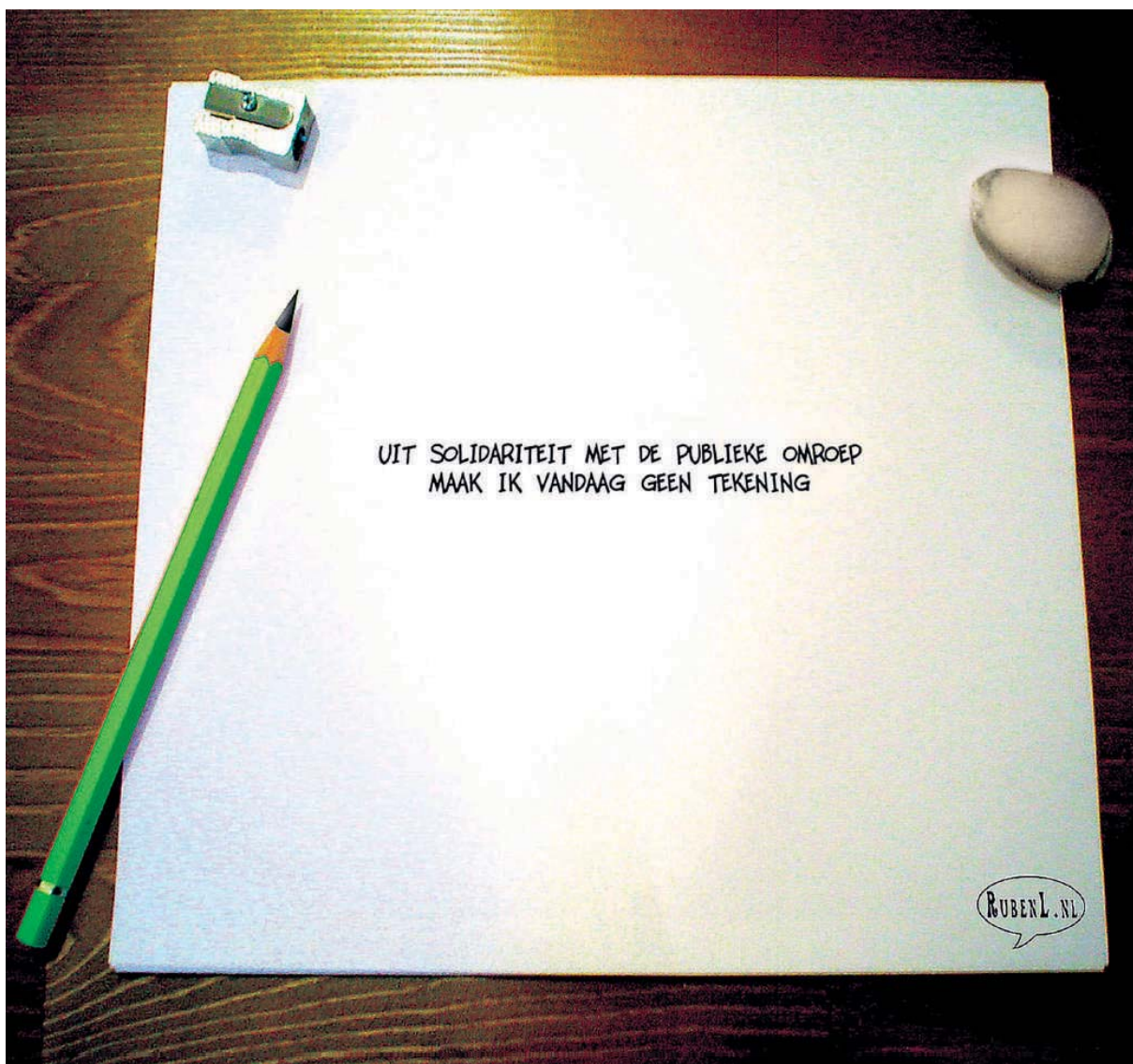
Stel: een zuivelfabrikant ziet zijn marktaandeel dramatisch dalen. Tegelijkertijd rijzen de kosten de pan uit omdat alle productieafdelingen van oudsher zelfstandige units zijn, met grote en dure eigen managementstaven, gehuisvest in nog grotere en duurere eigen gebouwen. De units die melk, yoghurt, kwark en vlaatjes maken hebben ieder hun eigen fabriek en hun eigen vrachtwagens om de producten te vervoeren. Die rijden ieder één dag per week.

De fabrikant maakt een plan om te saneren, in de hoop dat er nog iets te redden valt. Maar de werknemers zien het niet zitten. Om aan hun ongenoegen uiting te geven besluiten ze in actie te komen. Zullen ze gaan staken? Nee, de medewerkers besluiten om de flessen, pakken en potjes maar eens een tijdje met water te gaan vullen. Jammer voor de consument. Maar die zal er uiteindelijk wel begrip voor hebben, denken ze in hun naïviteit. Het resultaat is uiteraard dat de fabriek failliet gaat.

Natuurlijk vinden de medewerkers van de publieke omroep dat iedere vergelijking met hun wereld mank gaat. Ze maken immers geen melk of yoghurt, maar programma's. En daar moet iedereen van afbliven. Zelfs de uitzendplek en het uitzendtijdstip van hun programma's zijn onaantastbaar.

Wie actie wil voeren loopt meestal de poort uit en staakt, maar bij de publieke omroep eigenen de actievoerders zich de productiemiddelen toe. Dat kan niet anders gebeuren dan met instemming van hun directies. De makers hebben immers geen zendmachtiging. Laf verklaarde VARA-directeur Klein dat hij niet verantwoordelijk was voor de acties, maar er wel begrip voor had dat zijn medewerkers de voor melk bestemde flessen met water vulden. Hij achtte zich er voor niet verantwoordelijk dat zijn prominente medewerker Paul de Leeuw in VARA-zendtijd liet weten dat hij en zijn collega's maar voor TALPA moeten kiezen als ze hun zin niet krijgen.

Het is de kern van het probleem: als de omroepen in het overleg met de raad van bestuur hun zin niet krijgen, lopen ze boos de vergadering uit en vervolgens vinden ze het maar wat mooi als hun medewerkers „buiten hun verantwoordelijkheid om” de zendmachtiging misbruiken voor hun verzet. Ze scharen zich samen achter de eeuwige Hilversumse mantra: geen veranderingen, wel meer geld!

TEKENING RUBEN L. OPPENHEIMER

Het is nooit anders geweest. In 1994 kwamen de omroepen tot de conclusie dat de kleinste denkbare bestuurlijke eenheid een zendernet was. Er moest daarom een herschikking komen die zou leiden tot fusies van omroepverenigingen op één net. De nieuwe NPS, een afsplitsing van de NOS, zou met de VARA en de VPRO opgaan in één organisatie voor Net 3. Nu, elf jaar later, is van die samenwerking niets terechtgekomen. Een fusie is verder weg dan ooit. De drie organisaties hebben ieder een groot eigen gebouw op het Mediapark (dat van de NPS is groter dan het gebouw van de NOS toen ze daar nog deel van uitmaakte) en grote eigen directiestaven met

secretariaten, eigen beleidsmedewerkers, onderzoekers en voorlichters, eigen boekhouders, personeelsfunctionarissen en juristen. De politiek wil de NPS nu weer opheffen.

Op de andere twee netten zijn de destijds voorziene fusiepartners al weer enkele malen van net verschoven (EO van Net 2 naar Net 1, AVRO omgekeerd) zonder dat ook daar van enige echte samenwerking iets terechtgekomen is. Dat komt, zeggen de omroepen, omdat de politiek ons klem zet. In de toekomst krijgen we immers geld en zendtijd naar rato van ons aantal leden, dus we moeten wel. Ongeloofwaardig. De omroepen hebben tien jaar de gele-

genheid gehad om onderscheiden 'thuisnetten' te ontwikkelen en ze hebben op dat vlak weinig meer gedaan dan hun eigen beloften doelbewust saboteren.

Het is een vicieuze cirkel. Hilversum is onmachtig orde op zaken te stellen; Den Haag is onmachtig daar de kaders voor te scheppen. En het zal nooit anders worden zolang de omroepen willen dat de raad van bestuur van de Publieke Omroep naar hun pijpen danst en zolang politici de domste compromissen als het ei van Columbus voor publieke dienstverlening op radio en televisie bedenken. In Den Haag wil de VVD van de omroepen af, het CDA wil ze behouden. Dus is de oplossing: we halve-

ren ze. Eureka!

In Hilversum wil de TROS de grenzen tussen een voluit commerciële aanpak en het uitvoeren van publieke taken waar mogelijk overschrijden. Om beurten dreigen omroepen als de VARA, de TROS en de KRO commercieel te gaan. Tegelijkertijd zweren ze bij het bestel. Op hoge toon vroeg KRO-directeur Verlind vorige week in zijn eigen zendtijd aan Bruins Slot: „Gelóóft u eigenlijk nog wel in het bestel?” Ja: in het bestel! Niet in kwalitatief hoogstaande radio en televisie, maar in het stelsel van anachronistische omroepverenigingen. Dat is heilig.

Ook volgend jaar gaat er weer 675 miljoen euro naar de landelijke publieke omroep. Ruwweg 175 miljoen euro is afkomstig van de STER en 500 miljoen euro komt uit de belastingopbrengsten. De ondoordachte wijze waarop staatssecretaris Van der Laan die middelen in de toekomst wil herverdelen, deugt aan geen kant en zal alleen maar leiden tot verdere kaalslag. De wijze waarop Kamerleden dagelijks nieuwe ideetjes bedenken waarvan ze denken dat die hen populair maken bij kijkers en programmamakers (nu weer de afschaffing van de STER met vage toezeggingen voor meer belastinggeld) is laakbaar. Er komt van hun plannen namelijk nooit iets terecht.

De wijze waarop de omroepen iedere verandering tegenhouden en nu zelfs via hun programma's actie voeren is evenzeer verwerpelijk en dom. Er is geen kijker mee gediend.

Als het al niet te laat is, is het hoog tijd voor een sterke man of vrouw: geen supermanager, maar gewoon een hoofdredacteur. Iemand die de bezem door Hilversum haalt en daarbij geen bestaande organisatie, geen beleidsorgaan en geen gebouw, ja zelfs geen bestaand programma onverlet laat. Iemand die de wettelijke opdracht krijgt om een nationale omroep in te richten, waarin zowel de verbondenheid als de verscheidenheid in ons land tot uiting komt. Zonder rekening te hoeven houden met hoe het meer dan 80 jaar geleden op de radio allemaal begonnen is. Zonder ook steeds toevallige coalitiepartners in Den Haag te hoeven bevredigen.

Iemand voor wie niet het bestel, maar alleen het kijkersbelang en de publieke dienstverlening via radio en televisie centraal dienen te staan. Als alle onnodige apparatsjiks aan de kant worden gezet, de overbodige gebouwen worden verkocht, het programmabeleid wordt gesaneerd, als de programmamakers worden gedwongen tot échte samenwerking, en als dan ook nog eens de torenhoge salarissen van al die geschokte coryfeeën tot normale proporties worden teruggebracht, moet het voor 600 miljoen per jaar gemakkelijker te doen zijn. Veel beter dan nu het geval is.

Ed van Westerloo is oud-hoofdredacteur van het NOS-Journaal en oud-directeur van de NOS.